І чужому научайтесь,
й свого не цурайтесь...
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda", 81-83 Grand St. Jersey City, N.J. HEnderson 4-0237
УНСоюз: HEnderson 5-8740
Тел.: в Ню Йорку: BArcly 7-4125
УНСоюз: BArcly 7-5337

РІК LXVIII. Ч. 183. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 25-го ВЕРЕСНЯ 1962 6 ЦЕНТІВ — 6 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK. TUESDAY, SEPTEMBER 25, 1962 No. 183. VOL. LXVIII.

В АРГЕНТИНІ ЗДАВИЛИ ВІЙСЬКОВУ РЕВОЛЬТУ

ЗАПОВІДАЮТЬ ПРИВЕРНЕННЯ КОНСТИТУЦІЙНИХ ПРАВ І ВЧАСНІ ВИБОРИ

Бюенос Айрес. — 23-го вересня переможні збройні сили в Аргентині закликали населення до спокою і обіцяли якнайшвидше перевести вибори та привернути повні конституційні права. Голова націоналістів ген. Хуан Карльос Онганія обіцяє, що у найближчих виборах усі групи населення зможуть брати участь і мати вплив на життя країни. Президент Хозе Марія Гвідо у телевізійній промові заявив, що тепер він зможе без найменших перешкод виконувати свою владу. Події в Аргентині розвивалися таким способом: 22-го вересня летунство вирішило боротьбу між противними частинами армійських збройних сил, і президент Гвідо знов контролював столицю Аргентини Буенос Айрес та став переможцем у тій боротьбі військовиків, яка тривала п'ять днів і яка почалася була від протесту проти того, щоб військовики не контролювали президента. Шеф штабу армії ген. Бернардіно Лябайру є заарештований, а другий провідник бунтівників втік із столиці — генерал Хуан Карльос Льоріо, але пізніше піддався переможцям. Президент Гвідо спочатку підтримував цих генералів, але вкінці перейшов на бік іншої групи, за якою було і летунство, і так закінчилася боротьба на вулицях міста і поза ним. Число вбитих, головно цивілістів, становить кільканадцять, число поранених більше. Фльота була проти тих генералів, яких підтримувало летунство, але вона запізно виступила до акції. В країні панував хаос. Не слухали президента Гвідо, і появлялися вістки фльоти про те, що він зрезигнував, бо фльота підтримувала противні президентові сили. В цій боротьбі виступали дві головні партії: націоналісти під проводом генерала Онганії, які є за негайні вибори, щоб вставновити конституційний уряд. Генерали Льоріо і Лябайру очолювали так звану „Групу Кольорадо", яка була б за те, щоб якийсь час владу виконували військовики, які могли б радикально поборювати комуністів і пероністів.

В ОБЛИЧЧІ НОВОЇ КРИЗИ В АРГЕНТИНІ

Арґентинський уряд під проводом президента Хозе М. Гвідо (посередині, на дальшому пляні) відбуває нараду над ситуацією в країні, загостреною внаслідок вимог командування усіх збройних сил в справі „реорганізації" уряду Арґентинської Республіки.

Громико знову погрожує війною Америці з приводу Куби

Об'єднані Нації. — У своїй промові в минулу п'ятницю 21-го вересня на Генеральній Асамблеї Об'єднаних Націй, совєтський міністер закордонних справ Андрей Громико виступив гостро проти заяви президента Кеннеді з 13-го вересня ц. р., в якій він не виключав збройної інтервенції проти Куби у випадку загрози збоку Куби Кастра для ЗДА, її бази Гвантанамо, доступів до Панамського каналу як інших південно-американських країн. Громико вважає, що це є „втручанням у внутрішні справи Куби, бо — мовляв — становище Президента зумовлене „іншим внутрішнім ладом на Кубі, як американський". У головній довгій першій частині своєї промови Громико лаявся проти ЗДА, що нібн порушують чартер ОН, та закінчив її заявою: „Атака проти Куби довела б до наслідків, щодо яких совєтський уряд перестеріг цілий світ у добре відомій заяві з 11-го вересня 1962 року". У тій заяві СССР погрожував Америці атакою атомовими ракетами у випадку заатакування Куби. У справах міжнародного роззброєння, атомових експериментів, Німеччини й Берліну — Громико повторив відоме становище большевиків, яке фактично рівняється вимозі капітуляції західніх держав.

У відповідь Громикові Адлей Стівенсон заявив негайно, що „загроза для миру на Кубі не походить від З'єдинених Держав, тільки від Совєтського Союзу. Ця загроза походить від надзвичайного і непотрібного напливу совєтської зброї та совєтських військовиків на Кубу".

МІНІСТРИ РАСК І ГЮМ НАРАДЖУЮТЬСЯ В СПРАВІ КУБИ

Об'єднані Нації. — Державний секретар Дін Раск прибув в минулу неділю до Ню Йорку, щоб перевести низку конференцій з міністрами закордонних справ, приявними тут на 17-ій сесії Генеральної Асамблеї Об'єднаних Націй і швидко після свого приїзду мав першу одногодинну нараду з британським міністром закордонних справ, лордом Гюмом. Темою тієї першої з довшої черги передбачених між отими двома державними мужами розмов був узагалі денний порядок сесії Об'єднаних Націй та устійнення тактики у відношенні до Совєтського Союзу. На наступний день лорд Гюм мав замовлене побачення з совєтським міністром Андресм Громиком. Однак з сутніх справ дві справи займали в нараді Раска і Гюма головне місце: Берлінська криза і Куба. Ці два державні мужі різняться в оцінці Берлінської кризи: Раск переконаний, що Совєти змагають до підписання з Східньою Німеччиною сепаратного мирового договору з відданям німецьким комуністам контролі над доступами до Західнього Берліну ще в цьому році, — а лорд Гюм не вірить в це і передбачує тільки нову серію шикан у відношенні до Західнього Берліну й західніх ґарнізонів в тому місті. Щодо Куби, то Дін Раск наполягає на тому, щоб західні союзники Америки не скріплювали Куби доставами прерізного товару, в тому числі таких стратегічних матеріялів, як газоліна, своїми торговельними кораблями. Лорд Гюм буцім-то — за твердженням газет — вказував на юридичну трудність заборонити приватним корабельним компаніям вести торгівлю в часі миру з державою, з якою дані західні союзники зберігають нормальні дипломатичні взаємини. Лорд Гюм має виступити в Об'єднаних Націях з промовою у цьому тижні. Він заявив, що жадатиме „конструктивної і ділової сесії без політичних фаєрверків". Іншою справою, що турбує західні держави, це Конґо. Бразилія і Бельгія надалі стоять в опозиції до будь-якої іншої, як дипломатична акція, щоб переконати Катангу про потребу інтеґруватись до одної держави Конґа й відмовитись від своїх самостійницьких тенденцій, які внеможливлюють заведення в Конґо ладу і санування його фінансів.

Про Кубу нараджуються також американсько - латинські держави. Панамський міністер фінансів, який прибув до Ню Йорку на побачення з панамським делеґатом Ґеліліео Солісом, заявив журналістам, що він пропонуватиме, щоб відбулась конференція 10-ох держав центральної Америки і Карібського обширу в справі спільної загрози збоку Куби. Цими державами є Панама, Ґватемаля, Ель Сальватор, Гондурас, Нікараґва, Коста Ріка, Колюмбія, Венесуеля, Домінікана й Гаїті. Панамський міністер пропонує, щоб ті держави заснували реґіональний військово-політичний союз на зразок НАТО та щоб проголосили режим Фіделя Кастра за загрозу для всіх них і спільно його поборювали.

Державний секретар Дін Раск нараджувався в минулу неділю також з індонезійським міністром закордонних справ Субандріо. Індонезія старається за збільшену допомогу збоку З'єдинених Держав. Останньою американсько-індонезійською умовою в цій справі було приречення збоку ЗДА продати Індонезії впродовж трьох років сільсько-господарські продукти на суму 92,700.000 дол., платних в індонезійській валюті; цю суму ЗДА мають „позичити" Індонезії на довший термін. Індонезія є одною з тих держав, які грають на совєтсько-американській ворожнечі та тягнуть допомогу з обох сторін. Совєти доставили Індонезії зброю на кругло один більйон до. В багатьох справах Індонезія іде в справах закордонної політики разом з Совєтським Союзом та комуністичним Китаєм; з цим останнім Індонезія зберігає особливо „приязні" взаємини.

Над Атлянтиком сталась катастрофа літака з 76 особами

Лондон. — За 500 миль на захід від Лондону, примусово осів на хвилях Атлянтійського океану великий американський військово - транспортний літак типу „Супер Констеллейшен" лінії „Флайінг Тайгер", після того, як два мотори перестали діяти. На літаку було 59 вояків, сім жінок військовиків, двоє дітей та вісім членів залоги, разом 76 осіб. Літак летів до Західньої Німеччини із зупинкою в Британії. Сім жінок і двоє дітей вирятувано в кілька годин після катастрофи. Їх виловив з хвиль океану вантажний корабель Андонія. Пільот літака повідомив через радіо летовище в Шаннон в Ірляндії, про свій клопіт і алярм охопив різні кораблі й літаки. Великий літак С-18 „Глобмаснер", який летів тим самим шляхом до Прествік в Шотляндії, повідомив, що він побачив на хвилях моря 5 рятункових гумових човнів з людьми. Швайцарський вантажний корабель „Селеріна" знаходився найближче місця катастрофи і негайно помчався туди. З американських баз в Британії вислано теж рятункові літаки, що можуть осідати на морі. Рятункову акцію утруднює сильний вітер та дуже холодна вода в океані. У зв'язку з цією катастрофою пригадують, що 19 березня ц. р. літак того самого типу зник безслідно над Тихим океаном. Остання вістка повідомляє про врятування 50 осіб та знайдення двох погиблих.

ЗДА відзначили 100-річчя Проклямації про скасування невільництва

Вашингтон. — 22-го вересня в столиці цієї країни і в численних її містах та селах відзначили 100-річчя з дня видання так званої Еманципаційної Проклямації, якою президент Абрагам Лінкольн рівно сто років тому скасував невільництво у ЗДА. В столиці відзначення цієї історичної події відбулося під пам'ятником Лінкольнові, де відчитано окреме звернення президента Кеннеді, відомий поет Арчібалд МекЛеш відчитав свою поезію і де амбасадор до Об'єднаних Націй Адлей Е. Стівенсон виголосив промову. Стівенсон сказав, що „несмертельний документ, який Великий Визвольник відчитав 100 років тому, замикає одну добу американської історії, і відчиняє другу". Під час паради співала панна М. Джексон, внучка неґра невільника, виконуючи співочі пункти програми. В зарекордованому зверненні президент Кеннеді, який перебув кінець тижня в Нюпорті, Ровд Айленді, заявив, що відзначається одну з найповажніших подій американської історії. Президент твердив, що діло Лінкольна ще не є закінчене, бо треба ще багато дечого усунути, щоб зникли сліди давнього невільництва, які виступають в формі дискримінації і різних сеґреґацій. „Даючи права іншим, казав Президент, ми даємо права нам самим і нашій країні".

Кастро засудив себе на невдачу, прийнявши допомогу від СССР — твердить Кеннеді

Нюпорт, Ровд Айленд. — Президент Кеннеді телефонічно переслав свою промову на демократичні збори в Колюмбусі в Огайо, в якій заявив, що кубинський прем'єр Фідель Кастро сам себе „засудив на повну невдачу, коли попросив про допомогу від СССР". Президент заявив, що коли він в січні 1961-го року обнимав уряд в Білому Домі, то „Хрущов ішов вперед в Берліні, Гізенґа робив поступ в Конґо, Кастро здобував впливи в карибському обширі, а комуністи йшли вперед в Ляосі і В'єтнамі". Але тепер цей „приплив став відпливом", — казав Президент, Кастро є в стані розпачу, запросив СССР на допомогу і тим самим припечатав свою долю в Південній Америці і на Кубі. Кеннеді обіцяв американському народові, що поведе Америку до кращого життя в цьому віці, який створює найбільшу загрозу для людей і дає їм найбільші надії, яких досі не було в людській історії.

Франція плянує осягнути атомове узброєння до 1970 року

Париж. — Французьке міністерство військових справ оприлюднило звідомлення про запляннування стану французьких збройних сил разом на 700.000 вояків, вивінуваних в новітню зброю, включно з атомовими бомбами й ракетами. Французька заява стверджує, що здійснення того пляну унезалежнило б французьку оборонну спроможність „від кожної зовнішньої сили". Проте, щоб протидіяти враженню, наче б Франція змагає до відірвання від союзу з Америкою і іншими західніми державами, та заява запевняє, що французькі збройні сили могли б включитись „в рямці НАТО". Першу стадію свого атомового узброєння Франція плянує до 1964 року. Тоді Франція матиме атомові бомби, що їх перевозили б суперсонічні бомбардувальники типу „Міраж IV". У часі 1964-1970 Франція сподівається випродукувати власні далекосяжні ракети з атомовими стрільнами й передати їх до оперативного вжитку своїй армії. Цей французький військовий плян передбачує також „рухомі бази" для французької морської фльоти, позбавленої тривких морських баз з утратою колоній Франції.

У СОБОРІ СВ. ПЕТРА ЗНАЙДЕНО КІЛЬКА БОМБ

Рим. — Ватиканські жандарми знайшли в соборі святого Петра кілька доморобних бомб. Вони забрали їх геть і унешкідливили перед вибухом. 14 липня вибухла в базиліші св. Петра бомба і пошкодила тільки дещо саркофаґ Папи Климентія X. Від того часу папська сторожа щоденно перевіряє собор і базиліку. Походження тих бомб і злочинних змовників не виявлено. Здогадуються, що змовники плянували замах на Вселенський Собор, що відкриється вже в половині жовтня ц. р.

СУК „ПРОВИДІННЯ" ВІДЗНАЧИТЬ В НАЙБЛИЖЧУ НЕДІЛЮ СВОЄ 50-РІЧЧЯ

Філядельфія. — В найближчу неділю, 30-го вересня 1962, тут відбудуться великі врочистості для відзначення 50-річчя Союзу Українців Католиків „Провидіння", після Українського Народного Союзу та Українського Робітничого Союзу третьої в черги найбільшої української братерсько-запомогової та громадської установи, що відіграла поважну ролю в розвитку і рості зорганізованого життя Американської України. У програмі святкувань 50-річчя „Провидіння", створеного з ініціятиви першого українського католицького єпископа в Америці, Преосв. Кир Сотера Ортинського, передбачена Архиєрейська Божественна Літургія, яку відслужить о год. 4-ій по полудні в катедральному храмі Непорочного Зачаття Пречистої Діви Марії при Норт Френклін вул. ВПреосв. Кир Амвросій Сенишин, Митрополит Української Католицької Церкви в ЗДА та верховний покровитель „Провидіння", а в годині 7-ій ввечері відбудеться в готелі Белвю-Стредфорд при Брод і Волнат вулицях Ювілейний Бенкет, получений із мистецькою програмою. Свою участь у цих святкуваннях зголосили представники Українського Народного Союзу та багатьох інших центральних і місцевих установ.

ОКРЕМА КОМІСІЯ ПРИГОТОВЛЯЄ ПРОЄКТ РЕЗОЛЮЦІЙ НА КОНҐРЕС УККА

Ню Йорк. — Рада Директорів Українського Конґресового Комітету Америки на своїх останніх нарадах 8-го вересня ц.р. вибрала окрему комісію та доручила їй приготовити проєкт резолюцій, що будуть предложені для обміркування і схвалення недалекому вже 8-му з черги Конґресові Американських Українців, що має відбутися в Ню Йорку в сусідньому до будинку Об'єднаних Націй готелі Коммодор в днях від 12-го до 14-го жовтня. У склад комісії обрано переважно редакторів і до неї ввійшли: проф. Іван Вовчук, д-р Степан Галамай, ред. А. Драган, ред. Вол. Душник, ред. Є. Зиблікевич, ред. Р. Ільницький, д-р В. Комаринський, ред. В. Мудрий, д-р М. Прокоп і д-р М. Стахів. Минулої п'ятниці, 21-го вересня, ця комісія в неповному складі відбула в приміщеннях УК-Комітету свої наради, обміркувавши загальний плян, напрямні та схему і систему проєкту резолюцій, що будуть приготовані і запропоновані Конґресові, згл. обраній вже Конґресом Резолюційній Комісії для оцінки та обмірковування і пред'явлення Конґресові. Щоб могти схопити в проєкт резолюцій цілість справ та включити в них побажання найширших кол громадянства, Комісія рішила вже тепер звернутися із закликом до повноправних делеґатів Конґресу та до установ і організацій, що є повноправними членами УККомітету, щоб вони впродовж найближчих двох тижнів надсилали на адресу УККомітету свої евентуальні пропозиції і побажання до проєкту резолюцій. Своєчасно надіслані пропозиції до резолюцій дадуть нагоду підготовчій комісії їх обміркувати та в потребі відповідно оформити і приготовити для нарад Конґресу.

Айзенгавер вестиме виборчу кампанію в користь Рокефеллера

Ню Йорк. — Провідник республіканців в місті Сиракюзах, Н. Й., дістав обіцянку від колишнього президента Д. Д. Айзенгавера, що той промовлятиме на республіканських зборах в повіті Онондаґа, де буде присутній і кандидат на губернатора Нелсон А. Рокефеллер. В Сиракюзах присутні тоді будуть й інші визначні республіканські кандидати. Президент Кеннеді має промовляти в Ню Йорку в користь демократичного кандидата на губернатора Роберта М. Морґентава. Рокефеллер, сен. Джекоб К. Джевітс і головний прокуратор Луїс Дж. Лефковіц промовляли на республіканському пікніку на Стейтен Айленді. Айзенгавер має промовляти в Сиракюзах 29-го жовтня; дата промови Кеннеді в Ню Йорку ще не є усталена. Сен. Джевітс сказав, що президент Кеннеді хоче ще більше демократів в Конґресі, але не може собі дати ради з тими, що вже є.

Губернатор Барнетт заборонив прийняти до університету негритянського студента

Оксфорд, Місс. — 20-го вересня губернатор стейту Міссіссіпі Росс Р. Барнетт заборонив прийняти до стейтового університету 29-го неґра Джеймса Г. Мередіта. Своїм вчинком губернатор порушив наказ федерального суду і проти нього мають вести слідство. Департамент справедливости вже видав зарядження, щоб внести скаргу за образу суду проти канцлера університету д-ра Д. Вілліямса, реєстратора д-ра Роберта Елліса і декана Артура П. Луїса. Представник департаменту справедливости має з'явитися у федеральнім окружнім суді в Мерідіяні, Місс., та внести скаргу. Справа недопущення до студій на університеті Мередітта, який є ветераном летунства, загострила конфлікт між федеральною владою та стейтовою. Справа ця набирає важливости з огляду на закордонні африканські і азійські країни, які пильно слідкують за тим, що діється на „расовому відтинку" в цій країні — комуністи використовують цю справу для своїх цілей.

Українські футболісти здобули три перемоги

Минула неділя, 23 вересня, пройшла під знаком повного розгару нового футбольного сезону. Три українські футбольні дружини на Сході ЗДА записали на свій рахунок цінні перемоги у мистецьких грах своїх Ліґ.

УСК Ню Йорк в перших змаганнях сезону за мистецтво „Великої Десятки" Німецько - Американського Футбольного Союзу переміг на свому грищі сильного суперника, тверду і амбітну дружину німців „Бляу Вайс Гочі" з вислідом 2:1. Дружина УСК-у показалася дуже сильною в дефензивних лініях, натомість напад все ще потребує зіграння, а може і доповнення. Ворота для УСК-у стрілили Бредлі і Лі.

„Чорноморська Січ" Нюарк виграла 2:1 з „Польськими Соколами" зустріч за першість Американської Футбольної Ліґи, яка відбулася в Нюарку. Швидка і багата в емоційні моменти гра виявила, що „Чорноморська Січ", хоч і новик Ліґи, не збирається постачати точки своїм ліґовим суперникам. В „Чорноморській Січі" заграв вперше Зенон Снилик, бувший змагун і капітан збірної ЗДА, а останньо змагун УСК-у, який став тренером і змагуном молодої багатонадійної дружини в Нюарку. Ворота для „Ч. Січі" стрілили Юрій Рада і Віктор Сферца.

„Тризуб" Філядельфія гостив у себе суперника на перше місце Американської Футбольної Ліґи італійську дружину з Ню Йорку „Інтерклюб". В цій мистецькій грі „Тризуб" переміг гостей вислідом 6:4. Маючи на рахунку дві перемоги, „Тризуб" веде в показнику Ліґи з чотирома точками і відношенням воріт 9:4. Добичею воріт поділилися рівно по двоє Ферейра, Чижович і Яковина.

СССР потверджує, що вимагатиме системи „тройки" в установах ОН

Москва.— В журналі „Международниє дела" совєтський уряд потверджує, що він буде наполягати вже на теперішній 17-ій сесії Генеральної Асамблеї Об'єднаних Націй на введення системи „тройки" не тільки у відношенні до Генерального Секретаріяту тієї установи, але й до розподілу місць в Раді Безпеки ОН, в Економічній і Соціяльній Раді, в Міжнародному Трибуналі та при виборах президента Генеральної Асамблеї. Совєти вважають — згідно з тією статтею — що існування п'ятьох постійних членів Ради Безпеки, згідно з чартером ОН, є „перестаріле" та що, наприклад, „такі великі країни, як Індія і Індонезія" повинні мати своє постійне місце в Раді Безпеки. Це зраджує совєтський плян позискати для своєї концепції „тройки" таким своєрідним перекупством невтральні країни. „Международниє дела" підкреслюють, що речники трьох таборів в ОН — „імперіялістичного", соціялістичного і невтрального — покликані до колективного керівництва названими установами Об'єднаних Націй, повинні мати „рівні права, рівні зобов'язання і рівну репрезентацію". СССР заявляє, що Об'єднані Нації не є крайовим парляментом, де всі справи вирішувались би більшістю голосів і тому й СССР відмовляється підчинюватись тамошній більшості. Там треба „взаємного узгіднювання". Совєтський журнал поминає мовчанкою арґумент опозиції проти пляну „тройки", що вона насправді спаралізувала б ОН, піддавши їх постійному шантажеві збоку большевиків.

В Арґентині опубліковано Велику Історію України еспанською мовою

Буенос Айрес. — Заходами Української Центральної Репрезентації в Арґентині і при фінансовій допомозі Спілки Українських Промисловців і Купців в Арґентині появилася в перекладі на еспанську мову „Історія України" видатного, покійного вже, українського історика проф. Дмитра Дорошенка. Передмову до цього видання еспанською мовою написав д-р Анджел Антоніо Кастеллян, професор історії на Буеносайреському Університеті, і довів цю „Історію України", що охоплювала час до 1937 року, своїми доповненнями до найновіших часів Енріке А. Мартінез Кодо. До книжки, що нараховує 688 сторінок, додані теж репродукції трьох карт України Боплява, як теж карта сучасної України. Видання цієї наукової „Історії України" в перекладі на еспанську мову є першим цього роду почином для інформації еспаномовного світу про Україну і її історію. Появі цього твору придають велику вагу не тільки в українських колах, але і в наукових колах Арґентини й інших еспаномовних країн Европи та Південної Америки.

В АМЕРИЦІ

● **23-го вересня**, в неділю о 7.35 год. вранці почалася астрономічна осінь на північній півкулі. Але її вже кілька днів раніше віщувала справдішня зима, бо в деяких місцевостях цієї країни впав сніг і були перші морози ще під час астрономічного літа.

● **Уряд Публічного Здоров'я** звітує, що в червні цього року у ЗДА народилося 329.000 дітей, на 4.9 відсотка менше, як в червні 1961, коли було народилося 346.000 дітей. Червень — це вже 12-ий черговий місяць, коли число народжених дітей було менше в порівнянні з місяцями попереднього року.

● **22-го вересня** ц. р. минуло 100 років від того дня, коли славний президент Абрагам Лінкольн підписав Еманципаційну Проклямацію. Тоді скасовано невільництво, але неґритянське населення ще й досі в південних стейтах бореться за рівні права з білим населенням. Ця Проклямація почала обов'язувати від 1-го січня 1863-го року, і тому відзначування її сторіччя відбудеться в найближчому році.

У СВІТІ

● **Західньо - берлінський посадник Віллі Брандт** прилетів в цьому тижні до Вашингтону, щоб обміркувати з американськими керівними колами сучасну берлінську ситуацію та дізнатися про становище Америки у різних випадках комуністичної аґресії. Передтим Брандт поїхав до Каденабії над озером Комо у північній Італії, де відпочиває старенький канцлер Конрад Аденауер, щоб узгіднити з ним німецьке становище.

● **Східньо - німецький** партійний шеф Вальтер Ульбріхт побував в останніх днях і тижнях у Москві, Варшаві, Празі і Будапешті. Одні західні коментатори пояснюють ціль цих подорожей, як бажання з'єднати собі СССР і його сателітів не тільки для ідеї „сепаратного миру" між Москвою і Східньою Німеччиною, але й аґресії супроти Західнього Берліну, але інші вказують на щораз гіршу господарську, зокрема харчову ситуацію у Східній Німеччині.

● **В Югославії** радять над новим проєктом конституції. Він передбачує поруч із президентом — окремого прем'єра і уряд. Скасовується становища трьох віце-президентів та надається Найвищому Судові право ревідувати постанови уряду. Для Тіта застережено досмертну президентуру, але його наступникам обмежено урядування до двох каденцій, як у ЗДА. Хоч ця нова конституція дещо „демократизує" режим в Югославії, проте залишає монопольну владу за тамошньою комуністичною партією.

СВОБОДА SVOBODA
Український щоденник UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays (Saturday and Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.
Second-Class-Postage-paid-at-the-Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.
Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N.J.

Бочка пороху і джунґлі

Промова Адлея Стівенсона на Генеральній Асамблеї Об'єднаних Націй з минулого четверга віддавала честь дипломатичній школі з часів Талейрана і Меттерніха, коли новий лад в Европі складалось поміж танцями в Дзеркальній залі Шенбруну, а версальські манери зобов'язували в міжнародних відносинах навіть у стилізуванні нот з виповідженням війни. Спокій, діловитість, ввічливість, витонченість, примирливість і делікатність — це були наймаркантніші риси того виступу речника З'єдинених Держав на 17-ій Асамблеї найвищої міжнародної організації, що охоплює тепер 108 держав. Він був першим з промовців із групи великодержав. Таким чином він ніби мав надати тон генеральним дебатам, що розпочалися в тій установі, і п'ятимісячним нарадам над кругло сотнею міжнародних справ. Короткий виступ на тому ж засіданні кубинського представника, який зголосився до формальної „відповіді" Стівенсонові, відразу провалив надії, що версальський тон має бути панівним на цій сесії. Зрештою, ніхто цього й не сподівався. Іледве чи з-посеред 108 делеґацій на залі ОН був хоч один дипломат, політик чи журналіст, який вірив би, що ввічливість і примирливість тону й змісту промови Стівенсона матимуть будь-який вплив на хід подій, диктований не делікатністю ЗДА, а брутальністю СССР.

Тому ця промова Адлея Стівенсона знову поставила рубом питання про доцільність американської політичної тактики, яскраво суперечної з тактикою комуністичною. Чуємо арґумент, що коли б американська дипломатія почала й собі уживати стилю й тону совєтських заяв і промов, то міжнародні звичаї утотожнилися б з лайкою перекупок на базарі. Чуємо також, що 52-ом азійсько - африканським делеґатам перестали імпонувати лайки і погрози в комуністичних промовах і що вони волюють саме такі делікатні й ділові промови. Можливо, що це правда. Але чим це наближає світ до розв'язання ґльобальної кризи, яка постала внаслідок совєтської і комуно - китайської перманентної агресивности?!

Адлей Стівенсон дійшов у своїй делікатності до того, що намагався взагалі не згадувати імени Совєтського Союзу. Мабуть, тільки один раз він назвав його, згадуючи про ядрові експерименти, але при цьому не понизив, а вивищив СССР, признавши, що Совєти розрядили в тих експериментах 250 меґатонів ядрової енерґії, а ЗДА тільки 25. Зрештою казав про СССР „неособово" або вказував на СССР описово, як на „одну країну", „партнера", „другу сторону" чи навіть „велику й могутню державу". По суті він не зайняв становища ані до берлінської справи, ані до кубинської проблеми, ані до південно - азійської кризи. Його заклик припинити здійснювання „національних амбіцій, які викликають конфлікти, аж поки світова спільнота не матиме шансу знайти розв'язки в терпеливих і спокійних дипломатичних заходах", — цей заклик треба було зрозуміти, як готовість Америки шукати тієї розв'язки в дипломатичних розмовах для всіх вищезгаданих проблем, включно — мабуть — з проблемою „постійного гноблення народів Східньої Европи", що його визнав теж за „приховану загрозу для миру".

Стівенсон назвав сучасний світ „великою бочкою пороху". Але так само образово можна сучасний світ назвати джунґлями, в яких бушують дикі звірі. У першому випадку потрібно максимальної обережности, щоб „бочки пороху" не ексльподувати, а в другому випадку необхідна максимальна рішучість, бо тільки її респектують в джунґлях. Такі обставини накладають непосильні завдання на відповідального дипломата. Стівенсон надмірною делікатністю у своєму виступі не загострив відносин, але й ні трохи їх не злагіднив та не причинився до розв'язки і снуючих міжнародних проблем, до якої можна довести тільки рішучістю Америки й вільного світу.

Регабілітують ще одного ката

У московській „Правді" й „Ізвєстіях" 18 вересня ц. р., а за ними і в інших совєтських газетах з цього ж дня відзначено ґльорифікаційними статтями 75-ліття з дня народження Павла Петровича Постишева, колишнього Сталінового соратника та ставленця на Україні в 1933-1936 роках, зліквідованого тим же Сталіним у 1937 році.

В усіх тих статтях підкреслено, зокрема, „велетенські заслуги" Павла Постишева для „побудови комунізму в Україні". Московська „Правда", подаючи портрет цього росіянина, народженого в Іваново-Вознесенському під Москвою, в українській вишиваній сорочці, який від 1923 до 1930 р. „працював" на різних провідних становищах в Україні, а від 24 січня 1933 року був з ласки Сталіна московським диктатором в Україні на посту першого секретаря ЦК КП(б)У, заявляє, що Постишев „чимало зробив також для розвитку совєтської, особливо української, літератури", що він був „великим другом і улюбленцем молоді", що він „сміливо і безпосередньо виступив проти безпідставних репресій у відношенні до чесних людей, проти брутальних порушень совєтської законности".

Регабілітація Павла Постишева не є ніякою новиною. Про знищення Сталіним „заслуженого большевика" Постишева згадував Хрущов у своїй секретній промові ще на 20-му з'їзді КПСС в лютому 1956 р., згадував про його заслуги і на 22-му з'їзді в листопаді 1961 р. В „пантеон" видатних діячів компартії ввела його ще в 1958 році „Большая Советская Энциклопедия", подавши при цьому дату його секретарювання фальшиво на 1934 рік. Але саме ця нова спроба регабілітаційного забронзування постаті цього „стійкого борця за ленінське діло" спонукує пригадати декілька фактів з історії „царювання" Постишева в Україні.

Перший рік намісникування Постишева в Україні зв'язаний передусім із створенням страховинного, не записаного в історії ніякого народу штучного голоду, що коштував Україні понад шість мільйонів людських жертв і що його згадують ще й сьогодні українські люди, як один із найбільш кошмарних періодів. Намісникування Постишева позначилося не тільки голодом, але й цілим рядом кривавих чисток. На рахунок Постишева записано в новітній історії України самогубство не тільки Хвильового, але й большевицького наркома, недавно регабілітованого Миколи Скрипника, ліквідацію цілого ряду західньоукраїнських комуністів — Мирослава Ірчана, Василя Бобинського, Дмитра Загула та інших, регабілітованих сьогодні, що їх Постишев затаврував, як терористів, насланих „буржуазними націоналістами" з Галичини. „Безмежне піклування" Постишева українською літературою виявилося, зокрема, у монструальному, зааранжованому ним процесі, після якого розстріляно 16 грудня 1934 р. не тільки регабілітованих тепер Олексу Влизька, Івана Крушельницького, але, крім них, ще 26 інших діячів української культури. В рекордах Постишева записано репресування регабілітованих нині Григорія Епіка, Миколи Куліша, Леся Курбаса, Остапа Вишні, що їх він громив, як „зрадників", „ворогів народу", „оскаженілих собак". Перехвалки Постишева про те, скільки „націоналістичних елементів" він вичистив з різних ділянок „соціялістичного будівництва на Україні", зафіксовані у виголошених ним же самим промовах, і подані ним цифри „вичищених", що було в той час рівнозначне із розстрілом, ув'язненням чи засланням, ідуть в десятки тисяч.

Тепер цього кривавого сатрапа не лише регабілітують, але й славлять, виписують на його честь пеани, вивішують його портрети, друкують монографії про нього. Дивуватися цьому немає причини. Кати регабілітують катів. У кривавих своїх злодіяннях Постишев був тільки попередником і вчителем Хрущова.

ДЕҐРАДАЦІЯ СЕЛА

„Радянська Україна" з 30 серпня ц. р. вмістила коротке повідомлення РАТАУ про те, що 29 серпня закінчився в місті Запоріжжі дводенний семінар перших секретарів обкомів комсомолу України, які „вивчали досвід Запорізької обласної комсомольської організації в мобілізації сільської молоді на боротьбу за високі врожаї кукурудзи". Учасники семінару побували в колгоспах і радгоспах Василівського району, де знайомилися з механізованим збиранням кукурудзи на силос і зерно, з масово-політичною роботою та з діяльністю так званих комсомольських штабів і постів для охорони врожаю. В цьому семінарі взяли участь секретар Центрального Комітету ВЛКСМ В. Дувакін та секретарі ЦК ВЛКСМУ Ю. Єльченко та І. Скиба.

Та ж сама газета наступного дня додатково поінформувала, що учасники семінару „побачили багато повчального у Василівському районі".

Судячи з того, хто були учасники семінару та з участи в ньому Дувакіна, Єльченка і Скиби, це був важливий семінар. Отже цікаво було б знати щось ближче про те, чого навчилися його учасники. Для цього треба піти трошки у минуле.

У липні 1962 року бюро Запорізького обкому партії на своєму засіданні обговорювало справу силосування і збирання кукурудзи на зерно в колгоспах і радгоспах області. Хоч в області існують обком партії, облвиконком і обласний комітет по виробництву і заготівлі сільськогосподарських продуктів, бюро обкому створило ще одну обласну організацію для сільськогосподарських справ, а саме обласний оперативний штаб на чолі з секретарем обкому. У склад цього штабу ввійшли начальники всіх обласних організацій і відомств включно з начальником обласного управління міністерства внутрішніх справ і головою обласного суду.

Бюро обкому партії „порекомендувало" територіяльним виробничим управлінням створити такі ж оперативні штаби для допомоги у збиранні кукурудзи на місцях. Крім того, бюро запропонувало обласному управлінню міністерства внутрішніх справ, обласному прокуророві, обласному судові та їх місцевим органам строго й оперативно реаґувати на всі факти безгосподарности і крадіжок кукурудзи. Місцевим партійним і совєтським органам та комсомольським організаціям доручено повести роз'яснювальну роботу поміж населенням.

Це, небувале своїм змістом, рішення Запорізького бюра обкому партії пояснюється тим, що озимі культури цього року зародили слабо і тому єдина надія залишилась на кукурудзу.

Тож Запорізький обком і всі інші обкоми так заметушились.

Виконуючи доручення бюра обкому, комсомольської організації Запорізької области не тільки роз'яснюють населенню кримінальну відповідальність за разкрадання кукурудзи, але й зорганізували „комсомольські пости" на кукурудзяних плянтаціях, побудували вежі, з яких комсомольці вдень і вночі пильнують, щоб кукурудзи не розкрадали. Крім того комсомольці дістали від правлінь колгоспів і радгоспів автомашини і мотоцикли, які використовують для патрулювання. Такі механізовані або пішї патрулі ведуть круглодобову службу на кукурудзяних плянтаціях.

Є відомості, що такі комсомольські патрулі і пости вже встановлено і в інших областях України. А тому, що у семінарі взяв участь також і секретар Центрального Комітету всесоюзного комсомолу, немає сумніву, що „досвід роботи комсомольців Запорізької области" буде узагальнений для всього Совєтського Союзу.

Постанова Запорізького обкому партії про створення обласного оперативного штабу для допомоги у збиранні кукурудзи дуже характеристична.

На початку цього року проведено реорганізацію керівництва сільським господарством і створено обласні комітети для керівництва сільським господарством та територіяльно - виробничі управління на місцях. Коли ж, крім тієї організації, треба ще творити оперативні штаби для проведення жнив, то це є доказ, що реорганізація керівництва сільським господарством себе не оправдала. Відомо, що не дала вона сподіваних позитивних вислідів і спричинила радше хаос в сільському господарстві.

Згадана вгорі постанова бюра Запорізького обкому партії відкрила деякі трагічні аспекти життя українського села.

Обласний і місцеві оперативні штаби та комсомольські пости і патрулі на кукурудзяних полях покликано до життя для боротьби з розкраданням кукурудзи. Ці факти стверджують, що кукурудзі загрожує не звичайне розкрадання, без якого колгоспник не може забезпечити собі прожиткового мінімуму, а — розкрадання на велику скалю. З цього можна зробити дальші висновки.

І до революції на селі були люди, які жили із злодійства. Але ніколи на селі не було крадіжок так багато, щоб треба було охороняти поля в якийсь спеціяльний спосіб. Тепер же, на 46-му році „жовтневої революції", треба кукурудзяні поля охороняти комсомольськими постами і патрулями. Виходить, що коли б кукурудзи не охороняли, то її цілковито розікрали б.

Коли це правда, то це свідчить до якого катастрофічного положення доведено село на Україні. І чим не пригадують всі ці комсомольські пости ті дерев'яні „вишки" навколо колгоспних ланів, з яких в 1933 році комсомольські активісти пильнували, щоб голодні селянські діти не зрізували на ланах колосків?

І тому всі ті пости й патрулі є ще одним великим оскарженням проти совєтського режиму на Україні.

(абв)

БАТЬКИ; Зв'яжіть замолоду Ваших дітей з найстаршою, найбільшою й найбагатшою українською національною установою поза межами Батьківщини, якою є Український Народний Союз, щоб забезпечити їй кращу будучність, а нашій громаді у вільному світі нового свідомого члена!

А. Заплітний

НАЙВИЩИЙ СУД І МОЛИТВА В ШКОЛАХ

(2)

4-го березня 1797 р. перший Конґрес почав свою законодатну діяльність від встановлення двох капелянів, які до нинішніх часів відкривають молитвами наради в обох палатах. 24-го вересня того ж року Конґрес ухвалив Конституцію включно з 1-ою поправкою, а 25-го вересня звернувся до президента, щоб він призначив один день на загальну молитву в подяку Всемогучому за його великі ласки і дари, зокрема за щасливе завершення змагань за незалежність, увінчане схваленням Конституції. Іронія долі хоче, щоб кілька опонентів, без успіху, уживало таких самих арґументів, як їх навів Найвищий Суд у справі молитви. Член Палати Репрезентантів Токер сказав: „Не є справою Конґресу і президента держави укладати молитви і наказувати громадянам молитися, бо, мабуть, не всі вони хочуть дякувати і не всі хочуть молитися. Як уже конечно має бути „якась молитва, то нехай її встановить хто інший". Це перше Свято Подяки вібулося у всіх закутинах країни дуже урочисто.

Ні на хвилю не можна допустити, йдучи за рішенням Найвищого Суду в справі молитви, що засновники цієї держави, які схвалювали для неї Конституцію, пізніші покоління, які в ній жили і передали її сучасній ґенерації, що всі вони не знали й не розуміли своїх основних законів і постійно, тобто щодня, їх порушували. Такий образ минулого є не тільки історично невірний, — він дуже шкідливий, бо ставить під сумнів віру, розум, посвяту, відвагу і жертвенну працю попередніх поколінь, все духове багатство, яке зробило ЗДА великою і могутньою державою.

Широкі кола громадянства заявили в збірних та індивідуальних листах до Білого Дому, до своїх конґресменів і сенаторів, що вони обурені до глибини душі, що вони з цим рішенням Найвищого Суду не погоджуються, не визнають його і докладатимуть всіх зусиль, щоб це рішення якнайскорше анулювати. Першим осудив його сьомий член Найвищого Суду, суддя Поттер Стюарт, який не погодився з більшістю. Він заявив, що вирок є хибний, що нюйоркські власті, допустивши молитву до школи, не „встановили релігії" і не порушили Конституції; що заборонивши цю молитву ми відбираємо дітям можливість черпати із скарбниці духового багатства народу і що цей самий Суд десять років тому встановив засаду: „Ми є релігійною нацією, інституції якої визнають як передумову існування Найвищого Єства".

Губернатори всіх стейтів, зібравшись на нараду, схвалили резолюцію, в якій закликали Конґрес „внести негайно поправку до Конституції, щоб направити величезну шкоду, яку це рішення принесло нації, щоб встановити ясно нашу віру в Бога і ударемнити на майбутнє всяке намагання не допустити вільної молитви до наших публічних шкіл". Проти цієї резолюції був тільки один голос — губернатора Рокефелера — за неї було 49 голосів.

Велике схвилювання і обурення викликало згадане рішення в обох палатах Конґресу. Дотепер зголошено 44 поправки до Конституції і в два рази більше гострих заяв сенаторів і конґресменів. Найбільше, мабуть, продуманим є законопроєкт протестантського єпископа Пайка: „Конґрес не схвалить закону про визнання, як встановленої Церкви, жадного віроісповідання, секти чи організованого релігійного товариства". Якби проєкт цього єпископа став законом, тоді відпали б всякі далекойдучі міркування, що саме належить розуміти під встановленням релігії і як далеко сягає відокремлення Церкви від держави.

Члени Конґресу дуже гостро таврували Найвищий Суд за те, що він переступив свою компетенцію, видавши рішення, яке не має оперття в законі — з силою права, за те, що пішов на законодавчу дорогу, застережену виключно для Конґресу. Одночасно з цим роблено другий закид, що Найвищий Суд, замість стояти на сторожі Конституції, порушив друге речення 1-ої поправки, заборонивши молоді молитву, на яку вона має право.

Майже вся провінційна преса, з малими вcase винятками, гостро засудила рішення Найвищого Суду. Пресовий концерн Рандолфа Герста молодшого вмістив у всіх своїх пресових органах статтю під заголовком „Догори ногами", в якій автор, вірно переповівши справу, заявив: „Чим довше розумую над рішенням Найвищого Суду, тим менше знаходжу в ньому здорового розуму. Це осляче рішення, на мою думку, матиме добрі висліди: воно струсне нашим сумлінням і пригадає нам, що свобода віри, яку встановили наші прадіди, не встоїться сама по собі, що за неї треба боротися і її треба обстоювати, бо знайшлося шість осіб, які вимагають, щоб ми перестали публічно складати подяку Найвищому Єству тому, що вона не подобається кільком замотеличеним батькам. Я певний, що основні заложення і нелогічні висновки шістьох старих цапів в довгих чорних киреях навчать нас краще цінити наші конституційні права. Трагічним є також, що в деяких колах величають цей вирок, як демократичний поступ. На мою думку, жадна дія не є законною, коли вона викликає непорозуміння, породжує напруження і ширить роздори на етнічному і релігійному полі серед американської нації".

Ця остання заввага надзвичайно важлива і актуальна, коли взяти до уваги, що рішення Найвищого Суду зрушило не одиниці й гурти, а цілі комплекси віруючих. Католики зайняли до нього одностайну, але у висловах дуже стриману ворожу поставу. Протестантський світ розколовся надвоє: одні схвалюють це рішення, але переважна більшість дуже гостро його таврує. Жидівський світ поставився назагал позитивно до нього. Квестіонована молитва поєднувала дотепер всі віровизнання у взаємній пошані і толеранції.

Деякі правничі кола занепокоєні абстрактною методою, якою щораз частіше послуговується Найвищий Суд. Річ у тому, що в західньому світі, особливо в ЗДА, переважив погляд, що немає абсолютних правних конституційних постанов, відірваних від життя і його вимог, постійних для всіх часів і для всіх обставин. Навпаки, всі вони відносні, залежні від часу, місця дії та громадянства, серед якого вони діють; що судівництво тільки тоді виноситиме здорові і справедливі рішення, коли вчується в ритм життя країни і зуміє безсторонньо погоджувати інколи суперечні інтереси різних суспільних груп, завжди маючи на увазі добро всієї спільноти.

В справі молитви Найвищий Суд, раз прийнявши абстрактне встановлення релігії, поминув виразну мову конституційних законів і історичний розвиток ЗДА. Признаючи, що не було ні прямого, ні посереднього примусу, він навіть не старався встановити чи і які права були дійсно порушені.

Такий самий підхід видно в справі індивідуальної волі. З неї зробив Найвищий Суд абстракцію - апотеозу, вищу за мову законів, за реальні вимоги та інтереси спільноти, за безпеку країни, а у випадку меншин — вищу за такі самі невід'ємні права більшости, як це донедавна було з комуністичними змовниками, а тепер є з незначною групою невірників.

Правники клясичного Риму охопили суть такого підходу в чотирьох словах „суммум юс — сумма інюрія". В перекладі на українську мову це означає, що навіть найсправедливіше право, доведене до останних меж, стає найбільшою несправедливістю.

В обороні Найвищого Суду і його рішення стала беззастережно велика американська преса. До цього факту треба поставитися дуже поважно. Не тому, що її арґументи непереконливі, але тому, що вона оперує мільйонами примірників і повільно, непомітно формує думки і погляди читачів в бажаному для себе напрямі. Хоч, як подає інститут Ґеллупа, по кінець серпня 79 відсотків опитаних було проти рішення Найвищого Суду, до перемоги цієї великої більшости навіть у такій демократичній країні як ЗДА досить далеко. Найчастіше ця преса підсуває своїм читачам невірну думку, мовляв, вістря рішення Найвищого Суду звернене не проти молитви, а проти Шкільної Ради.

Велике занепокоєння, яке внесло рішення Найвищого Суду, не тільки не вгасає, але ще більше посилюється. В жовтні ц. р. Найвищий Суд має вирішити справу молитви „Отче наш" у школах стейту Меріленд та релігійних гимнів в інших стейтах. Із заяви судді Даґлеса, що всі традиційні, релігійні акти публічного американського життя є неконституційними, можна сподіватися, що Суд і в цих справах піде по лінії, яку він вибрав у справі молитви. Згадану заяву потрактувало багато спостерігачів як заклик до атеїстів вносити скарги до Найвищого Суду, а він піде їм назустріч.

З факту, що перший суддя Найвищого Суду, Воррен, і судді Кларк та Даґлес заявили, що вони є членами масонських льож і дуже цим гордяться, деякі кола приходять до висновку, що ці засекречені організації мають вплив на рішення Найвищого Суду і що незадовго від Найвищого Суду вийдуть рішення, які відберуть правну силу останкам стейтових законів, що обмежують торгівлю в неділі, забороняють аморальну літературу та розгнуздані голлівудські фільми. Якщо вдержиться в силі рішення в справі молитви, то раз на завжди розвіється надія на державну допомогу приватному шкільництву, яке так буйно розрослося в ЗДА.

Наскільки всі ці тривожні міркування правдиві трудно сказати, але, в кожному разі, вони є певним доказом, як сильно і глибоко затривожило рішення Найвищого Суду американську суспільність. Тому не треба дивуватися, що згаданий проф. Маніон закликає Конґрес ввести до Конституції відповідну поправку, і то якнайскорше, щоб Найвищий Суд не мав часу і змоги привести державну будівлю ЗДА до повної руїни.

Ще більше остраху і болю знайдемо в заяві пастора Р. Поттера: „Ми, люди Церкви, не здаємо собі справи з історичної ваги цього вироку Найвищого Суду. Він ударив у саме серце нашої нації і відкрив криваву рану. Якщо ми її скоро не загоїмо, то нею витече вся жива кров, і ми станемо безформним, бездушним трупом".

Таких слів не пускається на вітер. Їх треба дуже уважно вислухати і передумати.

(Кінець)

І. Світ

ПОДОРОЖ НА ЗАХІД

(10)

Я пригадав професорові про його нову книгу і він зиявши її з полиці, почав говорити про трудноші у збиранні матеріялів. У цій своїй книзі він дав досить ясну картину розвитку національних та соціяльних процесів в царській Росії і Совєтському Союзі, порушивши також справу української літератури під большевицьким режимом.

Наша розмова поволі перейшла до проблем Сибіру. Я поінформував професора про свою власну працю над дослідженням історії українського життя в Азії, і професор висловив кілька цікавих заввaг та суґестій. Далі говорили ми про працю Далекосхідного та Слов'янського відділів університету.

Проф. Тредголд провів на Далекому Сході майже рік, вивчаючи різні місцеві проблеми. Він оповідав про свої зустрічі, про тамошніх людей, їх ментальність — все це дуже мені близьке й знайоме.

Швидко промайнули дві години нашої розмови. Прощаючись, ми умовилися зустрітися в Ню Йорку, куди професор часом приїздить на наукові конференції.

Так дні нашого перебування на заході прийшли до кінця.

Вранці родичі та друзі провели нас на двірець, звідки ми мали їхати до Денверу, в Колорадо. Потяг Юніон Пасифік уже чекав на своїх пасажирів. Аж ось прийшла хвилина, і ми рушили на плятформу, щоб зайняти свої місця в вагоні.

Знову побігли перед вікнами рейки, станційні будови, передмістя, і десь біля 12 год. дня приїхали ми до Келсо, центру деревообробного промислу. Переїхали довгим мостом через ріку Колумбію в містечку Ванкувер, звідки лише сто миль до Тихого океану. Океанські пароплави припливають до Портленду, який розкинувся на протилежному боці р. Колумбії.

Тут нам довелося змінити місця в потягу, і знову рух на схід, вздовж південного берега р. Колумбії. На північ видно було гору Ст. Гелена, з якої несуться вниз потоки води, творячи водоспади — Латурел Фолс, майже біля самої залізниці, і трохи далі знаний Мултомаг Фолс.

Десь після полудня ми наблизилися до великої греблі Боневіл Дем, не дуже високої, але надзвичайно потужної. Гребля має шлюзи для пароплавів і окремий прохід для риби — широкі сходи, якими вона легко пропливає.

Проїхавши глибокою долиною ріки Павдер, наш потяг почав наближатися схилами гір до верхньої частини знаменитого Гелл кеньйону, на кордонах стейтів Айдаго та Ореґон. У вулканічних породах, в нагромадженнях лави бистра річка Снейк прорізала цей кеньйон, що своїм виглядом оправдує назву — Пекельного. Він має понад 40 миль давжини і біля Геʼ Дейвілу його стрімкі стіни сягають 7.000 стіп.

В американській спеціяльній літературі за останніх 10-15 років багато дискутовано про будівельні проєкти на р. Снейк та її допливі — Солмони ріці: чи мають їх реалізувати стейти, уряд чи приватні компанії. Кінець-кінцем перемогла приватна ініціятива, і президент Айзенгавер затвердив проєкти, які вже перед тим дістали апробату стейтів.

І так почалася величезна праця без особливого напруження, поспіху, без „ударних темпів", як то буває в Совєтському Союзі, де на такого роду проєкти зганяють довколишнє населення.

Ось тут вже будується „Гай Мавтейн Шип Дем" Тихоокеанської електричної компанії. Гребля матиме 670 стіп висоти і 2100 стіп довжини, створивши озеро на 58 миль у промірі. Електрівня даватиме два мільйони кіловатів енерґії з поміччю величезних турбін, кожна по 285 тис. кінських сил.

Далі вниз на р. Снейк стоятиме друга гребля на 700 стіп висоти, яка створить озеро довжиною 62 милі й даватиме до 2,400.000 кіловат.

Ще далі розпочато будову відразу трьох електрівень, що даватимуть по 400 тисяч кіловат енерґії.

Ось так уже в найближчих роках буде запряжена до праці ріка Снейк.

У Пекельному кеньйоні є кілька водоспадів, красивих і могутніх, але їх рідко хто відвідує, бо дістатися туди дуже тяжко.

Наш потяг поволі повзе по схилах гір, під'їжджає до самого краю провалля і неначе зупиняється в щораз повільнішому бігові. Скелі лізуть догори, а між ними синіє вечірнє небо. Через легкий міст, перекинутий над пропастю, ми перебираємось на другий бік і відразу набираємо ходу.

Швидко стемніло, у вагонах засвітили світло. Пасажири, які, наче змовившись, мовчали, коли ми переїздили через Пекельне провалля, раптом загомоніли. Але нагорі у „дам-карі" темно, тільки зоряне небо над нами й назустріч несуться зелені вогники залізничих сиґналів. Та ось і стація Нісса, це стейт Ореґон.

Тут десь поблизу ріка Айдаго і ми — в серці багатої сільської території. На доплиів р. Снейк, Овіги, стоїть гребля, а за нею велике озеро, яке своїми водами дає життя всій околиці. Чудове місце для рибалок. Дивишся через вікно „дам-кара" в темряву ночі і шукаєш там чогось. Ось потрапив на якусь мить у яскраві промені прожекторів дизеля далекий переїзд і валка автомобілів, що застигла нерухомо — і все знову поринуло в темінь.

Пора вже вертатися на своє місце. Завтра ранком ми будемо у Вайомінґу, а десь до полудні в Колорадо, Денвері, де чекають на нас друзі.

Ранок зустрів нас ясним небом, але картина навкруги не тішить око — високорівня з малими горами, майже немає лісів. Тут і там стада худоби. Проїхали ст. Крестон, що стоїть на континентальному розділі. Звідси вода тече на схід або на південь, а на захід лежить країна піскових дюн. З вікна „дам-кару" бачили ми вперше групу антильоп, що втікали від потягу.

Ми наближаємось до міста Лоріме. Тут — найвища точка Юніон Пасифіку, понад 7000 стіп над рівнем океану. Країна горбкувата, з м'якими контурами, розкиданими фармами й чисельними стадами худоби.

Осторога проти небезпеки

В торонтськім „Вільнім слові" (ч. 29-30 з 21-28 липня 1962 р., стор 9, і ч. 31 з 4 серпня 1962 р., стор. 7) появилася стаття Д. Мільченка п. н. „Чи можна вилікувати рака?", де автор подає некомпетентні й незгідні з найновішими здобутками медичних наук „інформації" про постання, запобігання й лікування пістряка (рака), побудовані на його особистих припадкових спостереженнях та наївних і примітивних висновках.

Головна Управа Українського Лікарського Товариства Північної Америки, організація, що об'єднує понад 500 українських лікарів в Америці й Канаді та між іншими завданнями намагається піднести здоровний стан українського суспільства й запобігти недугам, яких можна уникнути через певні гігієнічні й профіляктичні засоби, інформувати загал про стан медичних наук і боротися з лікувальним шарлатанством, чорнокнижництвом, здоровним культизмом і забобонами, вважає за свій обов'язок остерегти українське громадянство на еміграції перед грізною небезпекою, яку скривають поради п. Мільченка, а які Редакція „Вільного Слова" поширює друком.

Хоч медицина впродовж довголітніх, впертих дослідів, в яких приймають участь тисячі науковців і знавців в усіх цивілізованих країнах, не вияснила ще вповні деяких важних фактів про пістряк (напр. його ґенезу, засоби профіляктики, тощо).

Пістряк — це грізна недуга. В одній Америці вмирає від неї коло 250.000 людей річно. Траґізм цих цифр збільшує обставина, що скількість жертв могла б удвоє, а то й утроє поменшати, коли б загал розумів, що понад 25% випадків пістряка можна вилікувати, коли його завчасу відкрити. Для вилікування цих злоякісних опухів існують сьогодні чотири одинокі, науково признані методи: рентґен (проміння ікс), радій, хірурґія і в деяких випадках хемотерапія. Ще ніхто не вилікував пістряка безвартісними таблетками, еліксірами, електричною струєю, маґнетизмом, гіпнозою, чи вишуканою дієтою. Той, хто це обіцяє — шарлатан і дурисвіт, який бажає здобути собі дешевий розголос, або, що гірше, збагатіти на людській недолі.

Наперекір науково доказаним правдам і життєвим фактам, що доступні сьогодні кожній людині з сотень книжок, тисяч популярно-медичних статтів, з доповідей у радіо, чи показів на телевізії, п. Мільченко оповідає про пістряк (рак), який спричинюють такі щоденні харчі, як: м'ясо, яйця, білий хліб (без висівок), цукор тощо. Він не тільки радить, впевняє, але навіть ґарантує вилікування безнадійно хворих людей на пістряк та інші недуги: квашеною капустою, вареною в кожухах картоплею, квасним молоком, маслянкою, недовареними овочами, свіжими огірками із шкіркою і т. п.

Мало свідомий хворий на пістряк може прийняти це слово як святу правду, злекковажити серйозність своєї недуги і ухилитись від своєчасного, компетентного лікування, наражуючись на неминучу смерть.

Ми остерігаємо українську громаду перед небезпечним баламутством і неправдою у статті п. Мільченка у „Вільному Слові" та перед забобонами порадами інших бабів-шептух, що можуть заманити легковірного хворого в зрадливі тенета віджившого знахарства, небезпечного самолікування, чи заколисати у безжурність несвідомого, але смертоносного оптимізму. У випадку найменших познак недуги одинокий рятунок, це негайна компетентна лікарська поміч. Реґулярні відвідини у лікаря раз, або ще краще двічі на рік, навіть у відсутності якихось симптомів, повинні стати розумною звичкою кожної людини у віці понад 35 років. При такій нагоді можна знайти пістряк у самому зародку, запевнити його повне вилікування і тим врятувати життя. Матеріяльна неспроможність не повинна бути перешкодою, бо коли у когось не стати на свого приватного лікаря, може звернутися до спеціяльної клініки, чи осередку для дослідження пістряка, що існують сьогодні у кожному більшому, а навіть в численних менших містах, де можна знайти недорогу, а здебільша безкоштовну лікарську опіку. Українські лікарі, члени УЛТПА, на території майже усіх його Відділів дають таку безкорисну поміч інвалідам і незаможнім.

Українську пресу й керманичів радіових і телевізійних програм закликаємо до співпраці в боротьбі з чорною маґією, шарлатанством і фальшивою медичною інформацією, що загрожує нашому суспільству. Українське Лікарське Товариство Північної Америки і кожний його Відділ — завжди готові допомогти лікарським знанням і досвідом у ділянці правдивого здоровного освідомлення загалу.

Головна Управа УЛТПА

● **„Президент" СССР** Леонід Брежнев відбуде в цьому тижні офіційну візиту в Юґославії. Вона має ще більше направити взаємини між юґославськими комуністами Тіта й кремлівськими правителями, які ще недавно лаяли своїх юґославських співпартійців, як „ревізіоністів" і „зрадників соціялізму". З уваги на ту подорож Брежнєва — приспішено вручення Брежнєву вірчих документів нового американського амбасадора в Москві, Фоя Колера.

● **Комуно-китайський уряд** оскаржує Індію у „провокаціях" над кордоном Тибету та погрожує — за комуністичним звичаєм — війною. Китайські комуністи завели в Тибеті кривавий режим військової окупації.

Школа Українознавства Т-ва „Рідна Школа" в Джерзі Сиі почала свою працю

15-го вересня б. р. „Рідна Школа" в Джерзі Сиі розпочала навчальний рік, приступаючи до виконання цих високих завдань, для яких вона створена.

Члени Управи „Рідної Школи" під проводом голови п. Дарії Семеґен, вчительський склад з невтомним директором проф. С. Мухиним, голова філії УКК п. Володимир Вілик, представники місцевих організацій та 95 дітей з батьками з гордістю започаткували одинадцятий з черги навчальний рік в Джерзі Сиі.

За минулий навчальний рік адміністрація „Рідної Школи" була в руках п. Мирослави Драган, яка по важкій недузі відійшла у вічність. Вона осиротила не тільки свою родину й особистих приятелів, вона осиротила дітей „Рідної Школи, її відсутність відчуває боляче вся українська громада, якій покійна віддала свій досвід і серце, що обіймало всіх, хто потребував помочі. Діти „Рідної Школи" з сумом згадували про цю дорогу особу, що була душею і опікункою „Рідної Школи", що по материнськи опікувалася нашими найменшими.

По закінченні першого дня навчання промовляв до присутніх батьків і дітей директор школи проф. С. Мухин. Діти — наша майбутність! Нас не стане, на наше місце прийдуть наші нащадки, і вони будуть такими, якими ми їх виховаємо. Якщо ми хочемо своїх дітей виховати на свідомих українців, мусимо знайти час, методи праці й матеріяльні засоби, щоб виховати наших дітей у любові до Бога і Батьківщини, виплекати в їхніх душах наші славні традиції. Школа Українознавства Т-ва „Рідна Школа" має виконати велике завдання, вона має встановити нерозривний зв'язок нашої молоді з Україною, вона має виховати дітей в палкій любові й патріотизмі до нашої скривавленої, але непоборенної Батьківщини України.

Вчителі Рідної Школи" під проводом директора проф. С. Мухина вкладають багато праці, щиро і терпеливо виконують взяті на себе обов'язки. Ці обов'язки тяжать також на родині і церкві.

Виховання дитини рішає про ціле її майбутнє життя. Обов'язком в першу чергу батьків призвичаювати дитину до того, що їй потрібне, відзвичаювати від небажаного.

Виховання молодого покоління, кожного народу, а нашого зокрема і то на чужині, вимагає спеціяльної уваги і турботи. За нього відповідає все українське громадянство і батьки. Наші діти не бачили своєї Батьківщини — України, вони не знають, як вона виглядає, проте обов'язком батьків защепити в душах своїх дітей образ далекої, але рідної України й запалити в них любов до всього, що нам дороге та рідне. Чужої мови вчить дітей оточення і школа, української мови вчать батьки, бо це їх обов'язок.

Дуже важко вчити дітей рідної мови, які не знають її з дому, проте треба завсіди говорити з дітьми тільки рідною мовою та вимагати того від дітей. Діти, що не говорять рідною мовою, уникають рідних товариств, бо соромляться свого незнання. Обов'язком батьків записати своїх дітей до виховних молодечих товариств, де виховники чи виховниці дбатимуть за те, щоб вони зростали в релігійному й національному дусі, прищеплюватимуть пошану до батьків і любов до Батьківщини.

Церква із своїми християнськими засадами, — це також один із виховних засобів. Обов'язком батьків виховувати дітей в пошані до рідної церкви, бо в теперішній час в добу змагань з атеїзмом, християнське виховання є дуже важливе.

Місцева школа Українознавства Т-ва „Рідна Школа" сповнить взятий на себе обов'язок тоді, коли родина і церква дасть дітям релігійно-моральне виховання.

Місцева „Рідна Школа" вже одинадцятий рік працює над вихованням молодого покоління, але на превеликий жаль багато батьків не посилають своїх дітей до „Рідної Школи", дуже часто з неоправданих причин. Ці батьки роблять велику кривду своїм дітям та всій українській спільноті.

Управа й виховники школи Українознавства Т-ва „Рідна Школа" звертається з проханням до всіх батьків, що з різних причин не посилають своїх дітей до „Рідної Школи", нехай зроблять це негайно, бо в „Рідній Школі" повинні вчитися всі без винятку українські діти, вони здобудуть зброю, якої ніякий ворог не в силі їм відобрати.

Е. Ясеньовський

Ст. Петерсбурґ жертвує на „Веселку"

В суботу 8-го вересня гурток українців влаштував гостину для п. Н. Захарка в його новозакупленім домі. П. Николай Захарко добрий американець, і не гірший українець. Служив при американській фльоті 24 роки, як електротехнік, і все гордився тим, що він є українець. Його називали „юкрейнієн електрішен". Він є членом УНСоюзу, Відділ 239 у Філядельфії.

За його любов до свого народу, приятелі привітали його в новій хаті гостиною і дарунком.

Під час гостини п. Захарко зі зворушенням, подякував присутнім за несподіванку і зложив лепту на діточий журнал „Веселка".

М. Похмурський перевів збірку, котра принесла $ 18 на згадану ціль. — Жертвували слідуючі: Никола Захарко $5; по $2: панство Левенець, Давид, Сороківські, Фарлей; по $1: Гринько, Похмурський, Дічок, Светко і Гузар. Разом $ 18 вислано до „Свободи" на „Веселку".

Місто Ст. Петерсбурґ, знане всюди як лічниця від артретизму, ревматизму та серцевих недуґ. Деякі лікарі кажуть, що тутешнє повітря має в собі якісь складники, що майже кожній людині до здоров'я потрібні, тому тут люди старші довше живуть, як у північних стейтах.

Українців тут майже не було, аж в 1958 році за поміч'ю часописи „Свободи" віднайдено кількох родин. Нині тут нараховуємо коло 50 родин українців.

Сподіваємося, що незабаром Ст. Петерсбурґ буде осередком українського життя на західнім побережжі Флориди.

Мих. Похмурський

Михайло Островерха

ЗУСТРІЧ

Мов грудинка рідної землі на могилу Тодося Осьмачки.

Початок червня 1943.

Криниця.

Молодоліто взялось попід боки й пишається небом і землею.

На полонинах — такий гамір цвітів, що сам не знаєш, запахи їх чи бриніння бджіл твої легені, кров, серце сповнюють.

А на схилах Яворини — правдивіське небо на землі.

Фіолет!

Фіолет під стопами, фіолет ув очах, фіолет у серці, що аж щемить фіолетом. Думка — й та фіолетна! Сонце — й воно фіолетом простягається.

Лиш на самім верху Яворини жахтить густим, ситим золотом. Вона кровця: людина аж бронзовіє від цього жахтіння.

Аж — суціль!

Із долини, поміж буйні, ті пахучі, завжди свіжі, такі тоном мякі трави, хтось іде-неїде, а пливе травами, наче летіти збирається.

Наближається, підплигуючи, так його щастя несе!

Якось під гору зносячись, і втоми в нього не бачиш!

Той хтось — не бачить мене; я у сонці й у траві.

На ньому чепурний, новий сірий одяг, краватка, рукавиці на руках, на голові ясний, солом'яний бриль.

Хтось підходить. Я придивляюсь.

— Він?... Не він!... Таки він!!!

Вигульком із трави виринаю.

Хтось зупинився, вдивляється.

— Він!..

— Тодось! — кричу.

Зніс дві руки, махнув ними, як крилами.

— А бодай же вас! І звідкіля й так ізненацька ви з'явилися тут?

Спитався і став наближатись до мене.

А його очі розгублено, прикрасившись у трави й цвіти, в сонце й вітер, — сновигали у просторах, неначе й не бачили мене.

— Тодосю! Це ж фантастично!

— А що?

— Та бо й чепурненько одягнулись ви! Це, щоб зустрічати її, вашу любку — природу!...

Зупинив очі на мені, дещо здивований; перевів їх на себе, й усміхнувся:

— А й справді! Не подумав. Вийшов із хати, подався очима по небу, зупинився на цім верху — Яворина, кажете? — та й так мене і потягнуло сюди!... Тут же...

Кинув очима по просторах, зупинився на заході... Змовк.

Далеко, на небосхилі, у тремтливих далях, як казка, здіймаються гострими, сяйносинявими, злегесенька закармінованими шпилями — Татри!...

Очарований, задивлений, заслуханий, красою огорнений — відійшов Тодось Осьмачка!...

За фатаморґаною!...

Бронкс, 12 вересня 1962.

Будівничі української справи

Поважний дар на створення окремого фонду.

Недавно, бо втравні ц. р., ми повідомили Українську Національну Спільноту у ЗДА про незвичайний вияв глибокого розуміння завдань Українського Конґресового Комітету Америки та його дотеперішньої діяльности й поважного ставлення до його праці для справи українського народу на майбутнє з боку громадянина, що роками підтримує фінансово цю працю щорічними вплатами Національного Датку до Українського Народного Фонду, увесь час слідкує за нею й оцінив її.

Ми повідомили про те, що пан Микола Дутчак з Дітройту, передав Українському Конґресовому Комітетові Америки виїмково поважну суму — весь дорібок свого трудящого життя тут — на продовжування діяльности в користь справи українського народу.

Сьогодні повідомляємо про черговий такий вияв признання для праці Українського Конґресового Комітету Америки й необхідности розгортання її.

Відомий у Сан Франсіско й на терені Каліфорнії громадянин, активний роками у місцевому Відділі Українського Конґресового Комітету Америки, заслужений в організуванні акцій і виступів місцевої Спільноти, особливо ж в акції українців з приводу відзначення у Сан Франсіско в 1955 році десятиліття Об'єднаних Націй, постійний платник Національного Датку, відзначений Ювілейною Відзнакою й Грамотою УНФ — УККА, пан Дмитро Дучинський, переслав оце Українському Конґресовому Комітетові Америки чек на суму $ 1.000 (тисячі долярів) з листом, у якому характеризує ролю й працю УККА.

В цьому, глибокими думками написаному листі, пан Д. Дучинський — між іншим — пише: „Український Конґресовий Комітет Америки я дуже поважав і шанував, уважаючи цю установу за найвищий авторитет для українців у ЗДА. Повага й сила того Комітету повинна бути респектована як найвищий речник України в Америці... Коли створилася та установа в Америці, я думав, що українці вже настільки національно освідомлені, що створять при тій установі клітину, якій передадуть виключно право і силу громадження фондів, щоб на випадок потреби мати гроші на закуплення всього необхідного, чого Україна не має і ніхто їй даром не дасть. 13 літ я тут в Америці, але досі я не чув, щоб такий фонд, тобто така клітина при УККА була створена... Той фонд — у потребі буде правдивою Божою благодаттю... Ще не запізно. Я долучую до того листа чек на тисячу долярів і прошу конче таку клітину при УККА створити. Хай добрий Бог України благословить Вашу працю для українців! Дмитро Дучинський— —Сан Франсіско, 5 вересня 1962 р.".

Про цей черговий вияв патріотизму й жертвенности інформуємо нашу Спільноту й висловлюємо оцим панові Дмитрові Дучинському прилюдну подяку.

ЧЕСТЬ І СЛАВА БУДІВНИЧИМ УКРАЇНСЬКОЇ СПРАВИ

Український Конґресовий Комітет Америки

Ню Йорк, 12 вересня 1962.

Мають у приписаному часі закінчити будову міжстейтових автострад

Вашингтон. — Рекс М. Віттон із Федеральної Адміністрації Автострад передбачає, що система міжстейтових автострад буде закінчена до запляновaного реченця, це значить до 1970-го року. До того часу, згідно з програмою з 1956-го року, мають збудувати 40,000 миль міжстейтових автострад на те, що б влегшити комунікацію по цілій країні. Віттон інформує окремі стейти, які будують автостради, щоб спішилися з будовою шляхів на їх теренах. Стейти видають стільки на ці міжстейтові автостради, скільки дістали допомоги від федерального уряду. Минулого місяця департамент торгівлі відклав майже два більйони долярів, і стейти повинні користати з тих фондів та здійснювати свою програму в ділянці будови шляхів.

На Союзівці знову весілля

Союзівка, Керґонксон, Н. Й. — У збудованій цього року за гуцульським стилем величавій українській католицькій каплиці на цій оселі УНСоюзу відбулося в суботу дня 22 вересня ц. р. вінчання Анни Марії Савицької, доньки відомих українських громадян із Ню Йорку Марії і Миколи Савицьких, кол. землевласника на Волині, з Романом Алиськевичом, сином Анни і бл. п. Миколи Алиськевичів, сотника УГА і посадника Золочева під час другої світової війни. Урочистого акту вінчання довершив впр. о. Любомир Мудрий, парох церкви в Озон Парку у Квінсі в сослуженні оо. Семена Квартуччі з Гемстеду і Томи Бариляка з Аллентавну, Па. Після вінчання відбулося весільне прийняття у залях гостинниці і весільна забава в новозбудованому павільйоні „Веселка", до якої грала оркестра Няка Гірняка. У весіллі, що ним проводив, як староста, інж. Петро „Пік" П'ясецький, взяло участь понад 200 гостей. Обоє молоді відомі із своєї активности у Пласті — Марія Анна або Діяля є членкою старшопластунського куреня „Ті, що греблі рвуть" і Роман Алиськевич належить до ІІІ-го старшопластунського куреня „Л. Ч.". В неділю дня 23 вересня Службу Божу для весільних гостей і мешканців Союзівки й околиці відправив веч. о. Любомир Гузар.

● **Китайські комуністи** відкликали підкріплення, що їх вислали були до одної з станиць в південно-східній частині індійської провінції Лядах, що її зайняли були збройною хоче тепер загострення відноту є це як доказ, що Пейпінґ не син з Індією.

● **До Франції приїхав** на триденні відвідини індійський прем'єр Джавагарлал Неру. Після того, як Франція зліквідувала свої посілості на індійській території і замирилась в Альжирі, взаємини її з Індією значно поправились. Неру був на конференції прем'єрів Вритійського президента де Голя.

Організація охорони дітей у Канаді

Суспільна опіка в Канаді займається охороною всіх дітей у віці нижче 16 років. В різних провінціях порізному визначують провину в занедбанні дітей, тому Канадійська Рада Суспільної Опіки опрацьовує практичну й загальноприйнятну „зразкову" дефініцію поняття „занедбання дітей". Панна Вера Е. Купер, яка колись працювала у відділі охорони дітей при торонтському Товаристві Опіки над Дітьми, твердить: „В загальному дитина вважається занедбаною тоді, коли існують умови, які спричинюють, або можуть спричинити шкоду дитині, її фізичному або моральному здоров'ю, її добробутові й розвиткові, та коли батьки або відповідальні за її долю особи знають про це і не роблять нічого в тому відношенні... Занедбання дитини легко пізнати тоді, коли дитина не отримує вистачальної поживи чи одягу, або якщо дитину кривдять фізично. Інколи занедбування дитини може проявлятися далеко складніше, як напр. тоді, коли дитина позбавлена почуття забезпечення, любови і дбайливости, що їх вона потребує".

Майже в кожній провінції Канади Товариства Опіки над Дітьми мають законні повновласті перевірити звітовані випадки занедбання дітей і дати потрібну охорону в конкретних випадках. В провінції Онтаріо перший закон про охорону дітей, схвалений у 1893 році, виправляли вже декілька разів; в цьому законі визначено поняття занедбання дитини 12-ма пунктами. Якщо доводиться запевнити в якомусь випадку опіку для занедбаної дитини, потрібно мати передусім відповідні повновласті. Суспільні працівники, які займаються охороною дітей від імени Товариства Опіки над Дітьми, звуться звичайно урядовцями того товариства і мають законне право досліджувати повідомлення про занедбання дітей. Батько чи мати мусять погодитись з цим законним обов'язком товариства виступати в інтересах дитини. Звичайно домагання заопікуватись дитиною не приходить від її батьків; таке домагання звичайно приходить від сторонніх осіб — сусідів, учителів, медичної сестри, лікаря чи навіть якоїсь суспільної установи; тільки тоді товариство встрягає в цю справу. Тому що дитина не може захищати своїх інтересів, громадянство не хоче, щоб батьки самі шукали допомоги в цій справі.

Всі товариства, які займаються родиною і дітьми, здійснюють свою працю на базі переконання, що для дитини найкращим місцем є її родинний дім. Тому суспільні працівники намагаються встановити контакт з батьками в якнайкоротшому часі, щоб не допустити до розбиття родини. Однак перш за все вони мусять впевнитися, чи в даному випадку дитина справді занедбана, чи ні. Якщо немає занедбання такого, як його визначує закон, тоді товариство не може вмішуватися. Якщо занедбання існує, тоді суспільне товариство обов'язане законом вмішатися в цю справу, не зважаючи на опір або байдужість чи навіть відмову батьків, і продовжувати свою роботу доти, доки дитині не буде запевнено належної їй опіки.

Закон не тільки дає товариствам охорони дитини повновласті досліджувати звітовані випадки занедбання дітей, але й повновласть забрати дитину від батьків, якщо вони не хочуть виправити невідповідних умов, в яких живе дитина. Суспільні працівники завжди намагаються допомогти батькам змінити життєві умови, які спричинюють занедбання дитини. Подавання допомоги батькам чи одному з батьків для того, щоб вони діяли відповідально, часто натрапляє на великі труднощі, бо батьки ставляться непривітно до установи, яка має право вмішуватися в їхні справи; ясно, що це ускладнює справу. Суспільний працівник має справді тяжке й відповідальне завдання, зокрема коли свою працю він мусить здійснювати у переконанні, що для дитини найкращим місцем є її родинна хата. Деколи для добра самої дитини доводиться забрати її тимчасово або назавжди з її дому. Таке рішення мусить мати схвалення судових властей, бо тільки суд вирішує кожний окремий випадок і майбутнє дитини.

К. С.

● „Совєтская Літва" надрукувала „заклик" до міста Філядельфії і її мешканців, щоб до поярмленої комуністичної Литви вернувся Антанас Імпаліявічюс, якого большевики оскаржують у вбивстві 50.000 цивільних литовців в перших місяцях німецько - совєтської війни. Названий литовський втікач, який живе у Філядельфії, признав, що він був у ранзі майора командантом одного литовського куреня по стороні німців, але рішуче заперечив, наче б той курінь, що виконував допоміжну службу при береженні мостів і шляхів, мав будь-що спільне з масакрою цивільного населення. Американські власті знехтували совєтський офіційний внесок на видачу литовського втікача.

● До Канади разом із прем'єром Джоном Діфенбейкером прибув і президент Пакистану Аюб Жан, який затримався в Канаді три дні як гість канадійського уряду, а в понеділок він був вже у Вашінгтоні.

ПІСЛЯ ПРАВИБОРІВ У МАССАЧУСЕТС

Президент Кеннеді із спікером Палати Репрезентантів Джаном В. МекКормеком під час зустрічі в Білому Домі, яка була цілком дружньою, не зважаючи на те, що у демократичних правиборах в Массачусетс брат Президента Едвард Кеннеді переміг МекКормекового небожа Едварда МекКормека.

В Ню Йорку відбувся перший концерт в новововідкритій залі фільгармонії

Ню Йорк. — 23-го вересня відбулася в цьому місті важлива подія, бо відкрито тут нове приміщення для місцевої фільгармонії, яке є наймодернішою будовою в цій ділянці в світі, і яке коштувало дол. 15,400,000. Дім Фільгармонії є частиною великого пляну, що називається Мистецьким Центром ім. Лінкольна, і до якого належать ще кілька будівель, між ними будинок опери, два театри і музей. Відкриття залі Фільгармонії відбулося з великою парадою, в якому взяли участь визначні гості, між якими були: дружина Президента пані Кеннеді, державний секретар Дін Раск, губернатор Рокефеллер, посадник Ню Йорку Роберт Вагнер, Адлей Е. Стівенсон — амбасадор до ОН, та інші. Заля була виповнена до останнього місця. Вона може помістити 2,646 осіб. При цій нагоді зібрано дол. 250.000 доларів, бо найдешевший квиток вступу коштував дол. 100. 112 поліцистів у смокінгах дбали про порядок перед будинком та в русі авт по сусідніх вулицях. Присутні оваційно вітали пані Кеннеді, яка ввійшла до залі в товаристві подружжя Джана Д. Рокефеллера. Оваційно вітали і дирігента концерту Лінарда Бернстейна. Головним пунктом програми було виконання оркестрою „Глорії" з „Місса Солемніс" Беттовена. Грали ще твори Копленда, Вілліямса і Малера. Джан Д. Рокефеллер виголосив коротку промову до присутніх, відкриваючи нову залю.

Козаки вертаються з Туреччини до СССР

Істанбул. — Коло 1,000 козаків, чоловіки, жінки й діти, переїхали з Істанбулу совєтським кораблем „Грузія" на Кавказ, піддавшися совєтській пропаганді щодо „повороту на родіну". Ті 993 особи, це нащадки донських козаків, які в 1775 році втекли перед московським переслідуванням з Донеччини на Кавказ та в 1885 р. за царя Миколи I переселились до Туреччини. Всі вони є первісного українського походження. Головна причина, чому вони тепер погодились на „репатріяцію" — щораз більша трудність для молодих осіб подружуватись в крузі земляків і тому щораз більша загроза асиміляції до турків. Матеріяльно вони добре влаштовані на південному узбережжі моря Мармура. Очевидно, їх ждуть великі розчарування і трагічні переживання. Большевики заманили їх обіцянками поселити їх в урожайних долинах Кавказу.

На прощання артиста

Українська громада в Денвері, Колорадо, з жалем попрощала артиста-маляра Івана Денисенка, який зі своєю родиною переїхав на постійне життя до Дітройту, Мишиген. Хоч недовго жив І. Денисенко в Денвері, бо щойно в минулому році приїхав сюди з Аргентини, то він з'єднав собі прихильність цілої громади. Всі полюбили цю шляхетну людину не тільки за його мистецький талант, але за його товариську вдачу.

Приїхавши до Денверу, панство Денисенки відразу включились в громадське життя і дали багато праці для нашої громади. Відділ УККА ніколи не мав так по мистецьки виконаних запрошень на національні імпрези, як це кілька разів задармо зробив І. Денисенко, а церковний хор мав добру співачку в особі пані дружини — пані Олі. Мила пам'ять про І. Денисенка довго залишиться в Денвері. Щонеділі і свята, дивлячись на іконостас в українській католицькій церкві кожне мимоволі згадає цю милу людину, що створила всі ці чудові ікони.

Маляр портретист Іван Денисюк є ще у силі віку та навіть виглядає дещо замолодо на свій вік. Крім таланту посідає прекрасну малярську освіту. Ще малим хлопцем привчався малярству під руною свого батька маляра. По успішному закінченню Харківської Мистецької Школи занимав місце викладача при Ізюмівському Технікумі. Та він цим не вдоволився і бажав ще глибше збагнути тасмниці малярства.

Він записався до Харківського Мистецького Інституту, куди кандидати з пересічним талантом не могли дістатись, бо на сотні студентів там приймали лише десятки найталановитіших. Студіював графіку в клясі відомого мистця І. Падалки. За відзначаюче закінчення Харківського Мистецького Інституту одержав платний виїзд на спеціяльні студії по музеях Москви і Ленінграду. Після того він працював у Київській Академії Мистецтв в Федора Кричевського. В 1936 р. Міністерство Освіти визнало І. Денисюка зрілим майстром художником. В часі війни він занимав керівні мистецькі становища у Києві, Луцьку та Львові, в 1946 - 48 рр. студіював в Академії в Парижі.

Чимало разів він самостійно виставляв свої твори в Києві, Харкові, Львові, Парижі, Чіле, Уруґваї. Розмальовував іконостаси в Стрию, Головецьку, Плав'ю, у Форальберґу, (Австрія), в Парижі, в Аргентині (Буенос Айрес і в Кордобі), 4 роки розмальовував Катедру у Ля Ріоха в Аргентині, а останньо прекрасно розмалював іконостас в укр. кат. церкві Преображення Господнього в Денвері, Колорадо. Тепер наша церква стала атракцією для денверських та околичних шкіл та вірних, які часто приїздять на українське Богослуження, оглядають та подивляють українське церковне мистецтво. світлини іконостасу нашої церкви поміщувались в цьому відомому „Кетолік Реджистер", який прихильно ставиться до укр. визвольної справи та часто поміщує статті в обороні України та інших поневолених Москвою народів. Про Денисенка писала преса Аргентини, Уруґваю та Бразилії. Його ім'я похвально згадується в одній аргентинській книжці.

Прощаючи маестра Івана Денисенка, його милу Дружину Олю та сина Володя, бажаємо їм найкращих успіхів на новому місці поселення та сподіємось, що велика українська громада Дітройту прийме їх щирим українським серцем.

К. Крупський,
Голова Відділу УККА
в Денвері, Колорадо

Зі спорту

ВІДБИВАНКОВІ ЗМАГАННЯ НА СОЮЗІВЦІ

Під час Союзового Фестину, 15 і 16 вересня, гостила в себе Союзівка в жіночих відбиванкових дружин, які розіграли між собою змагання за Чашу Союзівки. Учасниками цього турніру, який відбувся системою кожний з кожним по два сети, були ось такі дружини: УСТ „Довбуш" — Ню Гейвен, УСО „Тризуб" — Філядельфія, УСК Ню Йорк, СУМА — Гартфорд, та А і Б дружини „Чорноморської Січі" — Нюарк, яка була організатором змагань.

Відбуті в двох днях змагання пройшли в дружній атмосфері та притягнули чимало глядачів, які живо цікавилися грою і оплескували та піддержували своїх вибранців. Змагання принесли декілька приємних несподіванок у вдалих грах двох юнацьких дружин: СУМА — Гартфорд під проводом Софії Радьо, та під опікою Ярослава Гука — головного радного УНСоюзу, і „Чорноморська Січ" Б, над якиколом якої пильно працює Адріян Лапичак. Молоді сумівки з Гартфорду виграли чотири з десяти сетів і один сет, що його вони несподівано відібрали „Тризубові", заважив на першості турніру. Рівень гри учасниць турніру був не лише задовільним, але й давав надії, що відбиванка популяризується і притягає більше молодих ентузіястів. Змаганнями керував їх організатор, ланковий відбиванки „Чорноморської Січі", Адріян Лапичак, якому допомагали як судді: інж. Тарас Грицай, д-р Михайло Снігурович і Володимир Сохан.

Присутні на Союзовому Фестині члени Екзекутиви та Головного Уряду УНСоюзу виявили зацікавлення спортовою молоддю. Головний предсідник УНСоюзу Иосип Лисогір був довший час в суботу на змаганнях та навіть виконував якийсь час обов'язки помічника судді („скорера"). Головний секретар УНСоюзу д-р Ярослав Падох приглядався в двох днях змаганням і захоплено оплескував гру дружин, а опісля разом із заст. гол. предсідника, Анною Герман, взяв участь в церемонії закриття турніру, гратулюючи його учасникам та організаторам.

Поодинокі вислідв зустрічей:

СУМА - Ч. Січ Б	15: 6, 10:15
Довбуш - Ч. Січ А	16:14, 15: 2
Тризуб - УСК	6:15, 15:11
УСК - Ч. Січ Б	15: 6, 16:14
Тризуб - Ч. Січ Б	15: 4, 15: 9
Довбуш - СУМА	15:11, 15: 8
Ч. Січ А - УСК	15: 5, 15: 6
Ч. Січ А - СУМА	15: 5, 11:15
Довбуш - УСК	15: 7, 8:15
Тризуб - СУМА	15:12, 4:15
Ч. Січ А - Ч. Січ Б	15: 5, 15:10
Тризуб - Ч. Січ А	15:11, 16:14
УСК - СУМА	15:10, 6:15
Довбуш - Тризуб	12:15, 15: 4
Довбуш - Ч. Січ Б	15: 6, 15: 4

Кінцевий стан показника турніру:

1.	Довбуш	8:2
2.	Тризуб	7:3
3.	Ч. Січ А	5:5
4.	УСК	5:5
5.	СУМА	4:6
6.	Ч. Січ Б	1:9

При рівності сетів про третє місце вирішило відношення точок, яке було краще в А дружині „Чорноморської Січі".

Дружина „Довбуша", яка здобула перше місце та Чашу Союзівки, виявилася найбільше вирівняною шісткою на грищі.

Тенісові змагання деблів.

Новістю в українському тенісі були переproваджені вперше на Союзівці змагання тенісу в подвійних грах (деблях). До цього турніру, розіграного системою до двох програних, станули всього вісім пар. Вже спочатку турнір розіграсля важка партія між парами Роман Ракочий, Теодор Ступницький — Зенон Снилик, Олександер Олинець, з якої переможцем вийшла перша двійка. Все таки в групі з одною програною З. Снилик і О. Олинець пробивалися вперто вперед і станули знов у фіналі проти двійки Р. Ракочий і Т. Ступницький. Перший сет зустрічі фіналу виграли знову Р. Ракочий і Т. Ступницький (вислід 6:4), але вже в другому сеті молодша пара вивнялася більше вирівнаною і перехилила перемогу в свою сторону. Другий сет закінчився перемогою З. Снилика і О. Олинця вислідом 7:5. На жаль, по цій зазвитій грі Т. Ступницький мусів поспішити до Покипсі, де його ждало суддювання футбольних змагань, і цим самим не відбуто до кінця рішальної фінальної гри. Так перше місце припало вокоевером двійці Зенон Снилик і Олександер Олинець. — Третє місце зайняли Юрій Савчак і Петро Шипрівський, які програли дві півфінальні зустрічі з обидвома парами, які змагалися у фіналі за перше місце.

Змаганнями проводив Юрій Ломага, який був теж ініціятором та організатором цих змагань з рамени „Чорноморської Січі", Нюарк. в. с.

АДЕНАУЕР ДІСТАВ ЛИСТА ВІД КЕННЕДІ

Бонн. — Західньо - німецький канцлер Конрад Аденауер дістав відручного листа від президента Кеннеді з гратуляціями з приводу затіснення французько-німецьких взаємин внаслідок недавньої шестиденної візити президента де Голя в Німеччині. Багато німців лякається, що тісна приязнь з Францією може віддалити Німеччину та взагалі Західню Европу від союзу з Америкою. Лист президента Кеннеді ніби розвіває ці сумніви, запевняючи, що французько - німецька приязнь лежить в інтересі всього Заходу, об'єднаного в оборонному союзі НАТО.

● У Лондоні помер професор медицини д-р Айен Ейрд, який вславився успішними операціями сіямських близнюків. Він мав 57 років. Його знайшли мертвим після того, як зажив надмірне число насонних порошків.

РОЗШУКИ

Пошукую
СЕУ МЕЛЬНИК
(дівоче прізвище)
та односельчан зі села Токарня, Лемківщина. Дуже прошу, хто знав би про неї, або вона сама і односельчани, зголоситися на адресу:
Mychailo MELNYK
3747 Grove Rd. N. E.
Canton 5, Ohio, USA

Розшукую
ОСИПА ПРОКОПЯКА,
сина Антона, родом з Лопушниці, Добромильського району. Мав би знаходитися у ЗДА. Хто знав би про нього, або він сам, прошу зголоситися на адресу:
Mrs. Rozalia MAZUR
(з дому Прокопяк)
3152 West 46th Street
Cleveland 2, Ohio

Купуйте в підприємствах, що оголошуються в „Свободі"

Посмертні згадки

Володимир ДИКИЙ — член В-ва св. Стефана, Відд. 221 УНСоюзу в Шикаго, Ілл., упокоївся в Бозі, у трагічному випадку, в дні 6-го вересня 1962 року. Покійний народився в місті Золочеві, Тарнопільського повіту, Зах. Україна в 1922 році. Прожив 40 років. Полишив у смутку дружину Анну, трьох синів: Мирона, Ярослава і Зенона, стареньку маму Анну, трьох братів: Антона, Ярослава і Юрія, дві сестри: Стефанію Шкоруда і Леопарду Чорняк. Похорон відбувся 10-го вересня ц. р., з української церкви св. о. Миколая на цвинтар св. о. Миколая. — В. И. П.!
Т. Шпікула, секр.

ТАРЗАН, ч. 4911. В тубільчого ватажка.

Хоч дещо занепокоєний поведінкою Спіра Тарзан повірив в його пригоду і пішов із ним до найближчого села.

Він виявив ціль своєї місії ватажкові тубільців і просив про ескорту до Рамбелі.

Вістка про „доктора" швидко поширилася між глядачами, і одна гістерична жінка вибухнула. — Мій чоловік нездужає на сплячку.